

KULTŪRINIS IR ISTORINIS MECENATYSTĖS FENOMENO ĮPRASMINIMAS LDK RENESANSO EPOCHOS LOTYNIŠKAI RAŠIUSIŲ POETŲ KŪRYBOJE

Žana Nekraševič-Korotkaja

VALSTYBINIS BALTARUSIJOS UNIVERSITETAS

LITERATŪROS ISTORIJOS KATEDRA

nekrashevich.karotka@uni-oldenburg.de

Straipsnyje aptariamas mecenatystės fenomenas, labiausiai istoriškai ir kultūriškai apmąstytas Renesanso laikais. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (toliau – LDK) literatūroje apie neišvengiamą mecenatystės naudą valstybės gerbūviui kalbėjo Jonas iš Vislicos, Mikalojus Husovianas, kiti vėlyvojo Renesanso poetai. Iš rytinių Vokietijos žemių kilęs Johanas Milijus, tarnavęs dvaro poetu pas kunigaikštį Grigorijų Chodkevičių, savo teoriniuose svarstymuose ir poetinėje kūryboje kalbėjo apie mokslų globėjiskumą. Ši įtaka atkeliavo iš Vokietijos humanistų idėjų, skleidžiamų Johanno Reichlino, Adamo Schröderio, Danieliaus Hermanno ir kitų poetų kūryboje. Savo originalų mecenato paveikslą ir jo vietą visuomenėje aprašė poetas Jonas Radvanas knygoje *Radviliada* (1592). Renesanso epochoje mecenatystės, mokslų globėjiskumo tema buvo labai populiari daugelio LDK poetų kūryboje. Gajaus Mecenato kalba rašiusių senųjų LDK poetų žodžiai – tai kreipimasis per epochas į kitas kartas, kvietimas puoselėti geriausias mecenatystės tradicijas.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: mecenatystė, Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, Renesansas, poezija lotynų kalba.

Klausimas apie mecenatystę LDK kultūros globos srityje XVI–XVIII a. pastaruosius du dešimtmečius buvo aktyviai aptarinėjamas Baltarusijos ir Lietuvos šiandieniniame humanitarinių mokslų diskurse. Kai kuriuose tyrinėjimuose bandoma teoriškai apmąstyti šį fenomeną¹. Mūsų

tyrimo kontekste svarbi yra mintis, išsakyta Mindaugo Paknio apie tai, kad kultūros geradarių veikloje egzistuoja

„Mecenasat“, in: *Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy* / Oprac. Vytautas Ališauskas, Liudas Jovaiša, Mindaugas Paknys etc. Kraków: Universitas, 2006, s. 334–343; Anastasija Anatoljeŭna Skep’jan, *Развіццё мецэнацтва ў Вялікім Княстве Літоўскім* // *Весці Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. Мінск: “Беларуская навука”, 2000, № 2, с. 62–66.*

1 Ирена Вайшвилайте, „Характер художественного меценатства в Литве XVII в.“, in: *Проблемы истории античности и средних веков* / Под ред. Ю. М. Сапрыкина, Москва: Изд-во Московского ун-та, 1989, с. 161–172; Mindaugas Paknys,

CULTURAL AND HISTORICAL UNDERSTANDING OF THE PHENOMENON OF PATRONAGE IN THE WORKS OF THE POETS OF THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA IN THE RENAISSANCE

Zhanna Nekrashevich-Karotkaja

KEYWORDS: patronage, the Grand Duchy of Lithuania, Renaissance, the Latin poetry.

SUMMARY

The phenomenon of patronage was a repeated object of study in various forms of art. As far as literary monuments are concerned, this issue was considered to be a precondition for the appearance of a variety of literary works (works of S. Łempicki, A. Sajkowski, A. Skepjan). But if we refer to the ancient literature of the Grand Duchy of Lithuania, it appears that the authors of that epoch – “the epoch of the omnipotence of the poets able to immortalize events and people” (J. Nowak-Dłużewski) – left from their deserving attention discussions concerning the essence and goals of patronage. Ioannes Visliciensis (in his prose address to the master Pavel Russin from the book *Prussian War*, 1516) was among the first to draw attention to the connection between the public recognition of a piece of art and the patronage of a famous and authoritarian person. Nicolaus Hussovianus developed his ideas concerning the vital necessity that the prosperity of

the state played in patronage in the dedication of the poem *Carmen de statura... bisontis* (1523) addressed to the Queen Bona Sforza.

The poets of the Late Renaissance also dealt with the topic mentioned above. Johannes Mylius, German by birth, the poet laureate of the prince Hrehory Chodkewicz, proved the necessity of extending patronage to sciences, first of all, to philology, not only in his theoretical discourses but also in his poetic works. Of course, here one should note the influence of German humanists, especially Johann Reuchlin. Similar considerations were expressed by Adam Schroether (in the prose dedication of the poem *About the Lithuanian river Neman* (1682)), also by Franciscus Gradovius (in the epigram to the coat of arms of Radzivil Family from the introduction to the poem *Description of the Moscow expedition of Christopher Radzivil* (1582)). The Vilna poet Ioannes Radvanus expressed in artistic form his original vision of the image of patronage and its role in society in his book *Radivilias, or About life and feats... of Nicolai Radzivil* (1592).

The fact that the topic of patronage and the protection of sciences was popular and relevant for many poets of the Grand Duchy of Lithuania, is testimony of the high spiritual atmosphere which was created, developed and actively promoted by the courts of major magnates of our state in the 16th century. It was namely that epoch which gave powerful stimulus to the spiritual development of many present-day people.

ACKNOWLEDGEMENTS

The study of sources and preparation for this publication were supported by the Alexander von Humboldt Foundation